

Birinci Kıyamet

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

Bir gün bir insanın kendi adını unuttuğunu duysak bunun hayatın içinde bir anlamı olabilir mi? Elbette olabilir. Alzheimer veya başka bir rahatsızlık sebebiyle akli dengesini kaybetmiştir, kendi adını bile unutabilir.

İnsan kendi adını bile unutsa hayatın içinde bunun dahi anlamı olabilir de bu dünyada ölümü unutmüş insanlar olmamızın hiçbir anlamı yoktur ve bu normal değildir. Çünkü ölümün milyarlarca defa test edilmiş realitesi vardır, programı hiç aksamamıştır. Ölümün teğet geçtiği birilerinden hiç söz edilememiştir. Hatta yüz yaşını aşmış insanlar haber konusu olur, adeta bir mucize gibi konuşurlar.

Öyleyse dünyada ölümü unutmak veya unutmüş gibi yapıp yaşamaya devam etmek kendi adımızı inkâr etmekten daha büyük çılgınlığa düşmektir. Hadi kâfirler, öldükten sonra çürüyüp gideceklerini düşünüyorlar diyelim; fakat biz, nefeslerinin hesabını vereceğine iman etmiş kimseler olarak, ölümü düşünmediğimiz bir gün nasıl geçirebilir veya ölümü düşünmeden, onun kardeşi olan uykuya nasıl dalabiliriz? Nasıl sabah vaktinde namaza kalktığımızda hamd edip yeniden hayata kavuştuğumuza sevinmeyiz? Biz müminler başkalarını 'dünya adamı' diye tenkit ederken, kıldığımız herhangi bir namazı son namaz imiş gibi niye düşünmeyiz?

Hakikati konuşmak acı olabilir ancak bu onun hakikat olduğunu değiştirmez. İnkâr etsek ve gözümüzü kapatsak ölümü bizden bir saniye bile uzaklaştırılmaz ama ölümün hesaplaşmasıyla daha ağır şartlarda yüzleşmemizin nedeni hâline gelebilir. Abdesti Müslümanlığımızın gereği gördüğümüz, namaza başka türlü Müslümanlık olamayacağı için bağlandığımız gibi bunların yönlendiricisi olan duygularımızı, ölümü hatırlama gerekçesi olarak canlı tutmamız gerekir.

Şu söz bazen oldukça komik ve boştur: Biri ölür ve "biz de bir gün öleceğiz, dünyaya gitmek üzere geldik" denir. Bu cümle insanların birbirine sunduğu sahte bir içecekten ibarettir. Şayet 'bir gün gideceğimize' hakikaten inanmış olsaydık, bugün gidenin yerine bizim gitmiş olabileceğimizi düşünürdük.

Hepimiz biliriz ki dünyanın bir kıyameti vardır, İsrail aleyhisselamın sura üfmesiyle başlayacaktır. Ancak bir kıyamet daha vardır ki insanın kendi ölümüdür; toprağın üstünden altına geçen birinin bireysel kıyameti kopmuş demektir. Bundan sonra o kişi artık berzah âleminde bekler. İki kıyametin birincisi, insanın kendi kıyameti olan ölümdür. Bu insanı yüzde yüz etki altına almadığı sürece diğerinin, yani herkesin ve her şeyin yok olacağı büyük kıyametin, insan için ürkütücü olması ya da ibadetlere sınıksız sarılmaya kuvvetle teşvik eden bir fonksiyon icra etmesi mümkün değildir.

Büyük kıyamet olan İsrail aleyhisselamın sura üfmesiyle gerçekleşecek sürece bakışı, insanın kendi kıyameti olan ölümüne bakışı ile ölçülebilir. Hiç ölmeyecek gibi bir mantıkla dünyada yaşayan ve on saniye sonrasının garantisi elinde bulunmadığı hâlde sonsuza dek dünyadaymış gibi hareket eden biri, kıyamet korkusundan dolayı uykusuz kaldığını nasıl ispat edebilir? Asıl kıyamet insanın ölümüdür ve ölümle birlikte insanın kıyameti kopmuş olur, bundan sonra artık ikincisi o insan için bir nevi sözde kıyamettir. İman edilir ancak etki bakımından, olacak olan ilkinde olup bitmiştir zaten.

Yalan konuşabilen, kul hakkı yiyebilen birinin bu gevşeklikleri gösterme nedeni işte bu noktadaki gevşeklikten ötürüdür; kıyameti çok ötelelerde, gerçekleşmesi uzun yıllar sonra olacak bir şey mesabesinde görmekten. Hâlbuki o kıyametten önce insanın kendi kıyameti -ölümü- geldiği ve nefesleri bittiği gün dünya da onun için bitmiştir.

Ölümü unutmayı kendimize neden uygun gördüğümüzü tefekkür etmek bütün müminler üzerinde görevdir. Bir yerde ucuza daire satıldığı haberinden daha güçlü yayılmayan *ölümün insanı en keyifli anında yakalayabileceği* gerçeği, tefekkürümüzde arıza bulunduğunu gösterir. Ölümü unutmak istememiz onun acı, zor ve çetin olmasından ileri gelir ama onu unutmamız, geleceği vaktin gecikmeyeceğini değiştirmez.

Unutmamak yani ölüme hazır olmak, mümin için bir basiret göstergesidir. Ölüme ne kadar hazırlıklı yaşıyor ve planlarını-hukukunu ne kadar ölüm endeksli ayarlıyor ise insan o kadar ahiret derdi taşıyor demektir ki bu da Allah'ın yardımını görmeye ne kadar aday olunduğunun işaretidir. Aksi takdirde bugün ölümü yok kabul eder ve ölenlerin hep ihtiyarlar olacağını zannederek bu, perdelerini kapatıp güneşten korunacağını düşünen birinin güneşe verdiği zarar kadar etkili olabilir.

Müslümanlar olarak tövbeyi, helallik almayı, ibadetlerde ciddiyet ve yoğunluğu, dünyaya dalmayı başımıza neden bela ettiğimizi ve başka birçok konu başlığını ele aldığımızda karşımıza daima ölüm cevabı çıkar. Ölümün dosyalarımızdan kalkmasını istiyoruz; hem cenneti kazanmak için çalıştığımızı söylüyor hem de dünyayı hiç terk etmeyecekmiş gibi hareket ediyoruz. İnsanlar bunun için kıyamet günü asla sahiplenemeyecekleri koca koca faiz günahlarına tövbe etmeyi bile düşünemiyorlar –ölümü düşünemedikleri için.

Anne-baba çocuklarına zulmettiği, komşu komşunun hakkını çiğnediği, işçi patrona, patron işçiye adaletsizlik ettiği hâlde helallik istemeyi neden düşünmez? Kur'an-ı Kerim tembel edalarla ibadet etmeyi münafıklık olarak zikrettiği hâlde bütün ibadetlerimizin böyle olmasına rağmen bir türlü uyanamayışımız nedendir? Neden dünyanın dairesi, diploması, işi, zevki, tatili yalnızca yaşanıp geçilen ve esasen çöp düzeyinde olması gereken konularken tapınağımız olmuştur? Dünya amaçları uğruna her şeyi feda etmekte niçin sakınca görmez olduk? Cevap hep aynıdır: Ölüm gündemimizden kalkmıştır.

Elbette hiç kimsenin kendi ölümünü ertelediği veya ölümünün gecikeceğini söylediği yoktur, fani olduğunu ve bir gün dünyadan gideceğini herkes söyler; ama o bir gün adeta herkes gidecek, en sona kendisi kalacakmış gibi bir duygu da hâkimdir. Yine bu nedenledir ki en yakınını bile toprağa verenler, o gömdükleri insana ağlarlar yani ağladıkları o gömülendir. Bir insan gömüldükten sonra bir gün onunla aynı pozisyonun paylaşılacağını düşünüp ağlamak diğer ağlamak ile aynı şey değildir.

Ashab-ı kiramın tavrı, arkadaşlarından birini gömdükleri zaman, toprağın altına kendileri gittiklerinde ne yapacaklarını tefekkür ederek endişelenmek üzerineydi; bizse ölüp giden kişiye ağlarız. Hâlbuki ölen, belki bir sebeple Rabbinin rahmetine kavuşmuştur ve bizden çok daha iyi durumdadır.

Sürekli yakalandığımız ve 'ölenlerin ardından üzülme' ten ibaret bir ölüm sendromuna gerek yoktur. Hep ölümü tefekkür edip psikiyatrik vaka olmanın da ne makul ve faydalı olmadığı ortadadır. Anlamı olan, dünya ve ölüm kelimelerinin tekabül ettikleri anlamları dengede götürebilmektir; ölümü yok kabul etmek değil, her an ölecek biri olmanın mantığı ve şuuru ile yaşamak.

Keşke unuttuğumuz sadece ölümün kendisi olsaydı; bir de ölümden önceki 'sekerat' denen ağır hâller vardır. Gaybı bilen ve Peygamberi'ne bildiren Allah, bir insana ölürken neler olduğunu haber vermiştir. Kâfirlerin ölürken melekler tarafından sırtlarından ve yüzlerinden sopalandıkları bilgisi bu haberler arasındadır. Ağlamaya bile mecal bırakmayan ölüm ağrıları söz konusudur. Ölüm anının sekeratı kâfire de mümine de gelecektir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, kâinatın efendisi olduğu hâlde vefat anının eziyetlerini çekmiştir. Müminin eziyet çekmesinin iyi yönü, bu sıkıntılı anların sevap defterine yazılacak ve günahlarının bu vesileyle dökülecek olmasıdır.

Konuyu biraz eşelediğimizde ölümün hafif kalacağı manzaraların varlığından haberdar oluruz. Ölümden ağırı kabirde çok uzun zaman beklenecek olmasıdır. Daha ağırı kabirden çıkarılıp diriltirilip insanı yaratan Rabbinin huzurunda dikilmektir. Dünyada gizli saklı tuttuğumuzu sandığımız şeyin

orada adeta tiyatro oynatılır gibi yeniden canlandırılmasıdır. Ateşte ebediyen (milyon, milyar değil) kalmak ise her şeyden daha fenadır. Bu kadar kabarık bir yeküne acı olarak yazılmış gerçeği Müslüman unutamaz. Unuttuğu zaman bindiği dalı kesen birinden farksızdır.

*

İnsan, cin, melek, hayvan, bitki; Allah'ın yarattığı her ne varsa hepsi ölümü tadacaktır. Hatta ölüm işlerinden sorumlu olan Azrail de ölecektir. Ayet-i kerime, "sadece Allah kalacak" buyurmaktadır. Ölmeyecek, ölürlen eziyet çekmeyecek biri olabilseydi bu hiç şüphesiz, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem olurdu. Gelin görün ki vefatı esnasında, "sizden iki kişinin çektiği kadar acı çekiyorum" buyurmuştu. Allah böylece kullarından hiçbirini söz konusu sonun hakikatinden muaf tutmayacağını, tutmaya layık tek kişiyi de bununla muhatap ettiğini göstermiştir. Demek ki bu korku ve acıdan hiç kimse muaf olamayacaktır.

Günümüzde ölümü hatırlamayı, çok yazıktır, bir yakınımızın ölüm yıldönümüne hatırlamaya sıkıştırmış durumdayız. Hâlbuki bir sene önce mezara koyduğumuz yakınımızı bir sene sonraki hatırlamamızdan daha öncelikli olan, bizim bir sene daha onun pozisyonuna yaklaşmış olduğumuzdur. Onu gömmemiz ve toprakta büyük kısmının çürümüş olmasının yanı sıra hatırladığımız, bizim bu dünyada ona bir sene daha fazla yaklaşmış olduğumuz gerçeğinin sertliği ve acılığı dururken, onun bize gelmesi şeklinde tezahür etmektedir. **Birinin ölümünün yıldönümü hakkında hatırlama etkinliği, onun yirmi sene önce ölmüş olmasını hatırlamaktır; hâlbuki hatırlanması gereken esas gerçek bizim ona yirmi sene yaklaşmış olmamızdır. Birincisi ölümü hatırlamak değildir. İnsanlar bu kadar kolay ve basit düşünmemeliydiler.**

Bu tefekkürü atladığımızdandır ki tövbemiz gecikmekte, kul haklarından helalleşmelerimiz ertelenmekte ve Allah'a ibadetlerimizde arızalar yaşanıp dünya putumuz hâline gelmekte ama esasında en ciddi tahribattan biri olarak Allah hakkındaki hüsn-i zannımız yıpranmaktadır. Müslüman, her gününü Allah Teâlâ'nın huzuruna çıkmak için hazır hâlde yaşamak zorundadır. Bir-iki gün bu hükümden istisna edilemez.

Allah hakkında hüsn-i zannımız olması yani iyi düşünmemiz şu anlama gelir: Şayet ölümümüzü yirmi üç yaşındayken murat buyurmuşsa bizim için en iyi olan budur; yirmi altı yaşındayken ölmemiz daha iyiydi diye düşünmeyiz. Böyle düşünüyor olmayı pratikle desteklemek de salih ameller, hayır işlemler, tövbe etmeler, günah stoklamamalar ile olabilir.

Rabbimiz bizi öldürüp kabre alsa dahi bu bizim için işkence değildir. Zaten müminin ölümü kâfirinki gibi olmayacaktır, bunu da biliriz. Öldüğümüzde evvela melekler yanımıza gelip "sana Allah'tan selam getirdik" diyeceklerdir. Önümüzde göreceğimiz o melekler bize cennette kalacağımız yerimizi göstereceklerdir. Sonra ruhumuzu alacak ve müminlerin ruhlarının beklediği yere götüreceklerdir. Ardından "meraklanma, çoluk çocuğun ve her şeyin bizim teminatımız altında" diyerek bizi rahatlatacaklardır.

Kâfire ise melekler vuracak, eziyet edeceklerdir. Kâğıt ikiye katlandığında iki yüzü arasında ne kadar mesafe kalırsa kabri o kardan daha fazla sıkıştırılacak ve kabrinden bir pencere açılıp cehennemde kalacağı yer gösterilecektir.

Bunun böyle gerçekleşeceğine iman ederiz zira Kur'an-ı Kerim böyle buyurmaktadır.

*

Mümin, tövbelerini ölüm gününe ertelemekten istiğfara yönelir ve üzerindeki hak dosyalarını, alacak verecek meselelerini ölmeden önce bitirir, bunun için de vasiyetini yazar. İyi bir mümin, kıldığı her namazını son namazı olduğu bilinciyle kılar ve böylece o namazda Allah'ın huzurunda bulunma ahengiyle durduğundan, bu ona başka hiçbir iş yapmasa bile cennete girmek için yetebilir.

Ölümsüz bir hayat düşünmek bile kaybetmektir çünkü ölümü burnunun ucunda bilmemek, ona hazır olamamaktır. Ölmüş birinden neden korkarız da ölümden o kadar korkmayız? Veya ölmüş bir yakınımızın yanında, onun artık bize zarar veremeyeceğini bildiğimiz hâlde, niçin yalnız kalamayız? Gece vakti mezarlıkta yürümekten neden ürkeriz? Hâlbuki asıl korkulması gereken ölümdür, ölümler değil. Bizim tavrımız ise ölümü aklımızca erteleme taktikleridir. Fakat gözü kapamakla gece olmayacağı gibi ölüm de bir saniye ileri gitmez.

Al-i İmran suresinin 185. ayetini mümkünse ezberimize de alıp şu dünyadaki hayatımızın sonunu değerlendirmenin bir şifresi olarak bilmeliyiz. Bu ayet bizi bazı alt başlıklar doğrultusunda gerçekle yüzleştirir. Bunlar tahlil edildiğinde hayat mantığımızı oluştururuz ve hayata bakışımızı dünyevî-kısır planlar üzerinden tasarlamayız.

Öncelikle ayeti okuyalım:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ

“Her canlı ölümü tadacaktır. Yaptıklarınızın karşılığını kıyamet günü bulacaksınız. Ateşten kim kurtulur ve cennete konursa o kazanır. Dünya hayatı sadece geçici bir tuzaktır.”

Bu ayeti hazmederek hayatına dâhil eden insanın bugün dert olarak gördüğü pek çok şeyin artık dert olmaktan çıktığını, adeta zevk veren birer kaynağa dönüştüğü müşahede edilir. Ashab-ı kiram savaş esnasında yara alırken veya ömrü boyunca biriktirdiği servetini Allah rızası için bir çırpıda feda ederken bu ayetin etkisi altındaydılar ve hayatı bu ayetten bakarak öğrenmişlerdi. Bizim eksliğimiz ise bu ayetin bir bölümünü cenaze tabutlarını örten kumaşın üzerine yazmaktan ibaret görmemizdir.

Her canlı; insan, melek, cin, hayvan, bitki... her ne varsa hepsi ölecektir. Bu kanun kadar büyük başka bir hakikat yoktur. Uyurken, yasanırken, işte, sokakta, eğlenirken ya da yüzerken ama bir şekilde illa ölünecektir. Ayetin ilk basamağı budur.

Yapılan her işin karşılığının kıyamette görülecek olması her canlının ölümü tatma sebebidir. Yapılan her şeyin karşılığı görülecek, zaten bunun için her canlı ölecektir. Allah’a ait haklar, eşler arası sıkıntılar, ebeveyn sorumlulukları, siyasetçilerin faaliyetleri, siyasetçiyi yolda bırakan vatandaşlar, iyilik edenler veya kötülük işleyenler; herkes iyiyse iyi, kötüyse kötü davranışının hesabını verecek ve karşılığını alacaktır.

Ateşten kurtulmak, cennete girebilmek hedefi olan ve ölüp sorgulanacağına iman eden birinin dünyaya bakışı: Aldanılacak bir tuzak. Şayet bir insan, dünya uğruna dininden ve imanından feragat ediyor, kendine faizi helal edebiliyor veya sabah namazı endişesi taşımiyorsa onun ölümün gerçekliğini bilmekle yoksa bile diğer basamaklarla sorunu vardır. Ölüm gerçeğinin birlikte anlaşılması gereken basamakları hesap, cehennemden kurtuluş ve cennete giriştir. Bu mantık yakalanamazsa dünya aldanılması kolay bir gayeye dönüşür.

Peygamber aleyhisselam Efendimiz’in Buharî’de rivayet edilen bir hadis-i şerifini konumuzun tamamlayıcısı sadedinde tefekkür edebiliriz. Şöyle buyuruyor:

“Allah dedi ki: Kulum benimle buluşmayı isterse ben de onunla buluşmayı isterim. Kulum benden kaçarsa ben de ondan uzaklaşırım.”

Sahibi Allah olan cenneti elbette herkes ister ama hayatını bedel olarak verip isteyenlere karşın bir de hiçbir şey vermeden isteyenler vardır. Kendi hayatında ve çevresinde hiçbir feragate yanaşmayan, her istediği yerli yerinde olan ama ölür ölmez de cennetin onu beklediğini sanan bir insan tipi; aldanılmış bir dünyaya kanaanlar bunlardır.

Rabbimizi çok sevdiğimizi, onun da bizi çok sevmesini dilediğimizi söylememiz bir işe yaramaz çünkü sevenin sevdiği için neler yaptığı önemlidir. Rabbinin sevdiği için namazlarını ihmal etmeyen, kul hakkı olmadan bir gün geçiren, malından infak eden, sünnet-i seniyyeye sarılan, çocuklarının muvahhit yetişmesini karınlarının doymasından daha az önemli bulmayan, eşinin eziyetlerine onun hatırı için ve karşılığını ondan bekleyerek ses etmeyen tavrıdır sevgi.

Allah'ı isteyen Allah da ister. Allah'ı istiyor görünenin tavrı sevgi midir, bunu herkes takdir eder. Hem Allah'ı sevmek ve ona kavuşmayı arzu etmek hem de dünyada haram dahi olsa bir kuruş fazla kazanmak ya da bir saniye bile fazla kalmayı istemek çelişkilidir.

Bir insan, ahirette hesap verip cennete girmeyi başaramadıysa dünya hayatına aldananlardan olacaktır. Artık öldüğünde 'merhum' denmesi, ardından Yasin'ler okutulması bir anlam ifade etmez, insanı bunlar kurtaramaz.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.